

BANKALARDA KURUMSAL YÖNETİM - ENTELEKTÜEL SERMAYE İLİŞKİSİ *

F. Özlem YILMAZ**

ÖZET

Günümüzde ekonomik ve sosyal alanlarda ortaya çıkan değişimler, yaşanan uluslararası finansal krizler, finansal bilgi üreticilerinin güvenilirliklerine gölge düşürmüştür. Farklı gruplara bilgi üreten muhasebe bilgilerinin uygulanmasında kamunun ve özel sektörün kurumsal yönetim politikalarının yetersiz olduğu görüşü, ülkelerin ekonomik olarak birbirlerine olan bağılıklarının artması ve yeni rekabet şartları kurumsal yönetim kavramının önemini artırmıştır. Kurumsal yönetimle birlikte artan bilgi kullanımının, özellikle işletmelerde yol açmış olduğu değişimler, fiziksel olmayan varlıkların da yönetilmesini, ölçülmesini ve raporlanmasını zorunlu kılmıştır.

Bu çalışmada bilgi çağının önemli bir silahı olarak kurumsal yönetim-entelektüel sermaye ilişkisi üzerinde durulmuş ve bu ilişki banka işletmelerinde muhasebe bakışı ile değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Bilgi Sistemi: Kurumsal Yönetim: Entelektüel Sermaye.

CORPORATE GOVERNANCE IN BANKS-RELATIONSHIP BETWEEN INTELLECTUAL CAPITAL

ABSTRACT

Today changes occurring in economic and social areas, international financial crises we live have casted shadow on the reliability of financial information producers. The view that corporate governance policies of the public and private sector are inadequate in applying the accounting information producing data for different groups, the increase in economic interdependence of countries and new competition conditions have increased the importance of corporate governance concept. Changes, which are caused by the use of information increasing with the public management, especially on institutions have made the management, measurement and reporting of intangible assets compulsory.

In this study the corporate governance- intellectual capital relationship as an important arm of the information age was focused, and in the bank institutions this relationship was evaluated with the accounting viewpoint.

Key Words: Accounting Information System (AIS): Corporate Governance: Intellectual Capital.

* Bu makale, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde 2008 yılında kabul edilen "Bankalarda Kurumsal Yönetim-Entelektüel Sermaye İlişkisi ve Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinin bir özettir.

** Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Meslek Yüksekokulu

GİRİŞ

Kurumsal yönetim anlayışı, akademik çevrelerde üzerinde en çok araştırma yapılan bir alanı teşkil etmektedir. Değişimin her alanda kendisini yoğun bir şekilde hissettirdiği günümüzde, yaşamlarını sürdürmek isteyen işletmelerin değişime uyum sağlayabilmesi kurumsal yönetim anlayışı ile doğru orantılıdır. Kurumsal yönetim anlayışı, işletmenin ekonomik faaliyetlerinin işletme ile ilgili tüm çıkar gruplarının menfaatine zarar verilmeden yararına yönetilmesi olup (Dinçer, 1998; 155), işletmede meydana gelen mali niteliğe sahip bilgilerin, tüm topluma açık ve dürüst olarak aktarılması şeklinde ifade edilen muhasebenin sosyal sorumluluk kavramı ile yakın ilişki içerisinde.

Günümüzde bilgi toplumuna geçiş ve bilgi-tabanlı yeni ekonomi ortamında bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, işletmeleri yeni değerler oluşturmaya ya da mevcut değerlerini geliştirmeye zorlamaktadır. Bilginin artan önemi, işletmeler açısından vazgeçilmez bir esas haline gelerek işletmelerin örgüt yapılarını bilgi temeli üzerine oturtmasına, bazı değişimlerin ortaya çıkmasına ve bilişim teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanımına yol açmıştır.

Yeni bin yılın başlarında bilginin, özellikle işletmelerde yol açmış olduğu bu değişim süreci, bilgi birikimi ve insan kaynakları kavramlarını bir araya getirerek entelektüel sermaye kavramını ortaya çıkarmıştır. Entelektüel sermaye, işletmenin fiziksel olmayan varlıkları ile bilginin parasal olarak tanımıdır.

Entelektüel sermaye, aslında daha çok bir yönetim konusu olmakla birlikte, işletmenin maddi olmayan varlık kalemlerinin yönetilmesi, ölçülmesi ve raporlanması bakımından bir muhasebe konusu olarak da karşımıza çıkmaktadır (Önce, 1999; 3).

1. KURUMSAL YÖNETİM KAVRAMI

Kurumsal yönetim kavramının Avrupa, ABD ve Japonya'da 19.yy'dan bu yana kullanıldığını işaret eden bazı çalışmalar bulunmakla birlikte, kurumsal yönetim kavramı yaygın bir biçimde 1980'lerde kullanılmaya başlamıştır. Kurumsal yönetim 1990'larda bireysel ve kurumsal yatırımcılar, hissedarlar, yöneticiler ve finansal piyasalar ile ilgili kişilerin gündeminde önemli yer teşkil etmeye başlamıştır (Gürbüz ve Ergincan, 2004; 5).

Şirket tepe yöneticilerinin sahtekarlık yaptıkları iddia edilen muhasebe hilelerinden kaynaklanan (Enron, Worldcom, Adelphia gibi) şirket skandalları, şirketlerin hissedarları ve diğer menfaat sahiplerinin çıkarlarını en fazla gözetecek şekilde yönetilip yönetilmediği sorusunu güçlü bir biçimde gündeme getirmiştir. Şirketin hissedarlarının sayıca fazla ve hisselerinin görece olarak

küçük olduğu şirketlerde şirket tepe yöneticilerinin şirket içinde gereğinden daha güçlü oldukları ve görev ve sorumluluklarını yerine getirip getirmediğilerinin denetiminin zayıf olduğu görüşü sıklıkla dile getirilmektedir (Doğan, 2007; 40).

İngiltere’de büyük oranda halka açılmış olan Maxwell Communications, Coloroll, BCCI, Polly Peck gibi şirketlerin 1980’li yılların sonu ile 1990’lı yılların başında iflasının ardından kurumsal yönetim konusunda Cadbury Raporu, Hampel Raporu ve Turnbull Raporu gibi sermaye piyasalarını düzenleyici kurumlar tarafından benimsenmiş olan raporlar yayımlanmıştır.

Son yıllarda kurumsal yönetimin daha fazla önem kazanmasının nedenlerinden birisi şirketlerin yönetiminde ortaya çıkan suistimler ve başarısızlıklardır. Diğer bir neden ise finansal krizlerdir.

Geniş kapsamlı bir kavram olan kurumsal yönetimin pek çok tanımı bulunmaktadır.

Ira Millstein tarafından geliştirilmiş ve yaygın olarak kabul gören tanımda kurumsal yönetim şirket amaçlarının belirlenmesine yönelik düzenlemeler bağlamında açıklanmaktadır. Buna göre kurumsal yönetim, bir şirketin, hak sahipleri ve kamuoyunun menfaatlerine zarar vermeyecek şekilde, mali kaynakları ve insan kaynaklarını kendine çekmesini, verimli çalışmasını ve bu sayede de hissedarları için uzun dönemde ekonomik kazanç yaratarak istikrar sağlamasını mümkün kılan kanun, yönetmelik ve ilgili gönüllü özel sektör uygulamalarının bileşimidir. Başka bir ifadeyle kurumsal yönetim şirketlerin;

- sermayeyi ve insan kaynaklarını cezbetmesine,
- etkin performans göstermesine,
- hedeflerine ulaşmasına,
- hukuki zorunlulukları ve toplumsal beklentileri yerine getirmesine yönelik yasa, düzenleme ve gönüllü özel sektör uygulamalarını kapsamaktadır (TKYD, 2006; 4).

Kurumsal yönetim, şirketin yönetilme ve kontrol edilme sistemidir. Bu çerçevede finansal açıdan kurumsal yönetim, finansal politikaların hangi kurullar tarafından belirleneceğini ve denetleneceğini, şirketlerin gelişmesinin ve faaliyet sonuçlarının hissedarlar adına izlenip raporlanacağını tanımlar (Doğan, 2007; 41).

Dünya Bankası’na göre kurumsal yönetim, bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkan tanıyan her çeşit kanun, yönetmelik, kod ve uygulamalardır (World Bank, 1999; 47).

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)'ne ne göre geniş anlamda kurumsal yönetim, şirketlerin yönetildiği ve kontrol edildiği sistemdir. Dar anlamda ise şirketin yöneliminin ve performansının belirlenmesinde birincil taraflar arasındaki ilişkileri ifade etmektedir(OECD, 2005; 30).

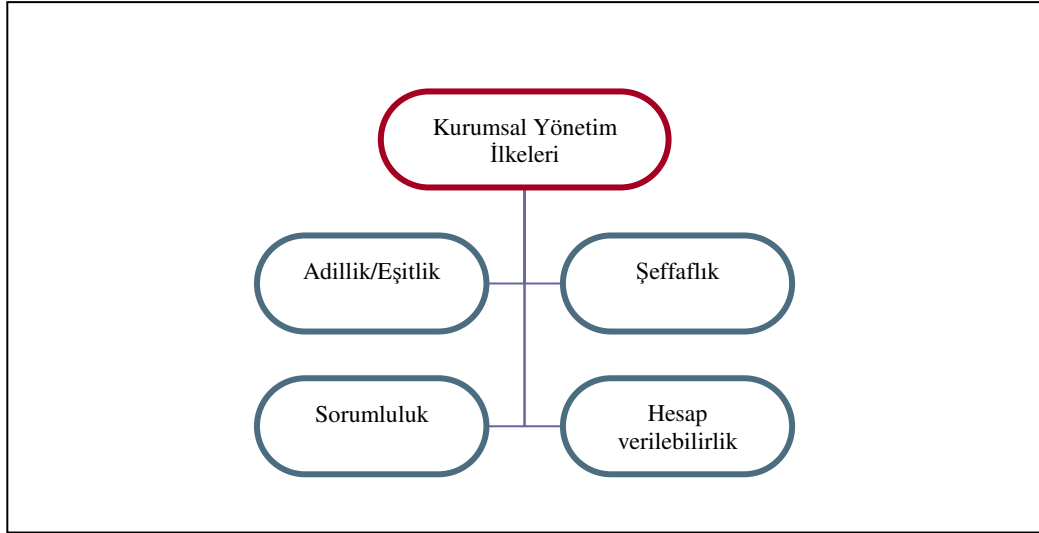
Kurumsal yönetim, en geniş anlamda modern yaşamda insanların bir amaca ulaşmak için oluşturduğu herhangi bir kurumun yönetiminin düzenlenmesidir. Daha dar anlamda ise bir kurumun beşeri ve mali sermayeyi çekmesine, etkin çalışmasına ve böylece ait olduğu toplumun değerlerine saygı gösterirken uzun dönemde ortaklarına ekonomik değer yaratmasına imkan tanıyan her türlü yönetmelik, kanun, kod ve uygulamaları ifade etmektedir (TUSİAD, 2002; 9).

1.1 Kurumsal Yönetimin Temel İlkeleri

Faaliyette bulunan ülkenin yasal düzenlemelerine ve şirketlerin kendine has özelliklerine bağlı olarak farklılık gösteren kurumsal yönetim uygulamalarının tümünde aranması gereken temel ilkeler adillik (fairness), şeffaflık (transparency), sorumluluk (responsibility) ve hesap verilebilirlik (accountability) tir.

Kurumsal yönetimin bu dört temel ilkesi, performans ölçümü ve geliştirilmesi esasına dayalı olarak birbirleriyle ilişkilendirilmekte ve böylece, şirketlerin hissedarları için değer yaratırken, toplumsal değerlerle de uyumlu çalışması beklenmektedir (TKYD, 2006; 4).

Şekil 1: Kurumsal Yönetim İlkeleri

Adillik, kurumun geleceği ile ilgili olarak tüm tarafların fikirlerini dengeli olarak değerlendirmektir. Bu ilke, şirket yönetiminin aldığı kararlarda yalnızca mülkiyet hakkı bulunan hissedarları değil, aynı zamanda şirketin uzun dönemde karlılığını ve varlığını sürdürmesine yardımcı olacak tüm tarafları dikkate alması anlamına gelmektedir (Tuzcu, 2003; 29).

Şeffaflık, kredilerin yatırımcılarca kullanımı, kredi kullananların kredibilitesi, hükümetlerin eğitim, sağlık, para, maliye politikaları gibi kamu hizmetlerini sunumu ve uluslararası kuruluşların faaliyetleri hakkında doğru, zamanlı ve güvenilir, ekonomik politik ve sosyal bilginin akışının sağlanmasıdır (Kaufman ve Vishwanath, 1999).

Sorumluluk, doğruları teşvik eden, yanlışları cezalandıran bir kontrol yöntemidir. Bu ilkenin amacı şirket faaliyetlerinin, kanunlara ve toplumsal değerleri yansıtan düzenlemelere uygunluğunu güvence altına almaktır (Millstein, 2000; 221-222).

Hesap verilebilirlik, yönetim işlevinin ve sorumluluklarının açıklanması, hissedar ve yöneticilerin taleplerinin sıraya koyulmasının güvence altına alınması ve nesnel kararlar alındığını yönetim kurulları tarafından izlenmesidir (Millstein, 2000; 223).

1.2 Dünyada ve Türkiye’de Kurumsal Yönetim Uygulaması

Kurumsal yönetim uygulamaları her ülkenin kültür yapısına, koşullarına, insan faktörüne, şirket yapılanmalarına ve hukuksal yapısına göre farklılık göstermektedir.

Literatürde kurumsal yönetim uygulamalarına ilişkin farklı sınıflamalar yapılmakta olup bunlardan birisi de Weimer ve Pape’nin yapmış olduğu sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre kurumsal yönetim sistemleri ; Anglo-Sakson, Alman, Latin ve Japon sistemleri olmak üzere dört ana grupta ele alınmaktadır (Weimer ve Pape, 1999).

Tablo 1.1: Kurumsal Yönetim Sistemleri ve Uygulayan Ülkeler

KURUMSAL YÖNETİM SİSTEMİ	UYGULAYAN ÜLKELER
ANGLO – SAKSON	ABD, İngiltere, Kanada, Avustralya
ALMAN	Almanya, Hollanda, İsveç, İsviçre, Avusturya, Danimarka, Norveç, Finlandiya
LATİN	Fransa, İspanya, İtalya, Belçika
JAPON	Japonya

Kurumsal yönetim 1990'lı yılların başından itibaren başta Avrupa olmak üzere tüm dünyada yoğun bir şekilde gündeme gelmiştir. Bu gelişme ile birlikte başlayan tartışmalar sonucunda kurumsal yönetim konusunda uluslar arası alanda kod (code), kodex (codex), rehber (guidelines) gibi çeşitli adlar altında ilkeler ve prensipler oluşturulmuştur (Doğu, 2003; 8).

Türkiye'de ise kurumsal yönetim anlayışına ilişkin yapılan çalışmalar çok yenidir. Bu konuda TÜSiAD Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından hazırlanan en iyi uygulama kodu 2002 yılında yayınlanmıştır. Ardından, 2003 yılında hazırlanan SPK "Kurumsal Yönetim İlkeleri" ile halka açık şirketler için tavsiye niteliğinde olan ilkeler açıklanmıştır. 2004 yılında SPK'nın Uyum Beyanı düzenlemesi ile halka açık şirketler, bu ilkelere ne ölçüde uymakta olduklarını ve uymadıkları hususlar ile ilgili gerekçelerin neler olduğunu faaliyet raporlarında açıklamakla yükümlü tutulmuştur.

2. BİLGİ YÖNETİMİ ve ENTELEKTÜEL SERMAYE

Bilgi değişik bağlamlarda değişik amaçlar için farklı biçimlerde kullanılmaktadır. Bunlardan veri (data) ve bilgi (information) kavramları sık sık karıştırılmakta ve kimi zaman bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmaktadır (Lewis vd, 1995; 54). Bu iki kavrama ek olarak üçüncü bir bilgi kavramı (üst bilgi-knowledge) daha bulunmaktadır ki ilk bakışta bu kavram da diğer iki kavramın yüklendiği anlamı çağrıştırmaktadır. Ancak bu üç terim anlam bakımından birbirlerinden farklıdır. Her biri bilgi işleme sürecinin farklı aşamalarında çıktı olarak ortaya çıkmaktadır.

Literatür ayrıntılı olarak incelendiğinde, bilginin tanımında bir uzlaşma olmamasına karşın her tanımda enformasyonun öne çıkan ortak bir unsur olduğu söylenebilir.

Bu açıdan bakıldığında veri, bu sürecin temel hammaddesi olarak, ham, işlenmeye hazır gerçek ya da figürlerdir (Griffin, 1996; 667). Bilgi ise verilerin karar alma sürecine destek sunacak şekilde anlamlı ve kullanılabilir bir şekilde işlenmesi ile ulaşılan bir sonucu ifade eder (Lewis vd, 1995; 26).

Bilgi yönetimi kavramı bilgiden maksimum fayda yaratmayı sağlayacak süreç ve teknikleri içermektedir. İşletme kültürü, değişimi olumlu yada olumsuz etkileyebileceği gibi örgüt lideri de uygulamaların başarısında temel rol oynar. Bilgi yönetimi liderlik ve kültüre bağlı olduğu kadar teknoloji ve ölçüme de bağlıdır. Teknoloji bilgi kaynaklarını tespit edip onlardan etkin bir şekilde yararlanmaya olanak sağlayacak teknolojik tasarımlara işaret ettiği gibi ölçüm de bu faaliyetlerin fonksiyonelliğinin belirlenmesine yöneliktir (Kurt, 2008).

Bilgi, bir meta gibi alınıp satılarak katma değer ve zenginlik yaratmanın başlıca aracı haline gelmiş olup artan iletişim hızına bağlı olarak küçülen dünyada her

gün yeni bilgilerle karşılaşmaktadır. Buna bağlı olarak işletmelerde yeni yatırımlar bilgiye yapılmaktadır.

Son dönemlerde şirketlerin pazar değerini oluşturan unsurlar içinde klasik bilanço yapısında görünmeyen değerlerin büyük payı olduğu, bilginin ve entelektüel sermaye olarak adlandırılan değere dönüştürülmüş bilginin, stratejik düzeyde ele alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Bu gelişmeler paralelinde işletmeler de içinde buldukları global ekonomide ayakta kalabilmek ve rekabet edebilmek için hedeflerini maddi varlıkların yönetiminden maddi olmayan varlıkların yönetimine kaydırmaları gerektiğini görmüşler ve bunları entelektüel sermaye olarak tanımlamışlardır.

Bilgi yönetimi ve entelektüel sermaye kavramlarının birbirleriyle iç içe geçmiş ve birbirlerini tamamlayan kavramlar olduğu ileri sürülmektedir. Bilginin yönetilmesi, işletmenin elindeki ham enformasyon ve verilerin yönetilerek insan sermayesi ve müşteri sermayesi haline dönüştürülmesi faaliyetlerini kapsarken entelektüel sermayenin yönetilmesi ise bu süreç sonucunda ortaya çıkan örgütsel değerlerin bulunması ve piyasada değer haline dönüştürülmesini içermektedir (Ertuğrul, 2000; 96).

Entelektüel sermaye kavramı ile ifade edilmek istenen sermaye, esnek ve stratejik tanımlamaları gerektiren bir sermaye türüdür. Temel üretim faktörlerinin sermaye, doğal kaynaklar ve işgücünden ziyade bilgi olduğu bu yeni ekonomik yapılanmada organizasyonel yönetim süreçlerini etkileyen katı hiyerarşik yapılanmalar ve iş kuralları geçerliliklerini günden güne yitirmekte, işletmenin geleceği çalışanlarının entelektüel kapasitelerine ve dinamik iş hayatı içerisinde değişime adapte olabilmeye yeteneklerine bağlı olmaktadır (Huang, 1998; 570).

2.1. Entelektüel Sermayenin Unsurları

Entelektüel sermayenin ölçülebilmesi ve bunun sonucunda yönetilebilmesi için öncelikle entelektüel sermayeyi meydana getiren unsurların belirlenmesi gerekmektedir. Entelektüel sermaye unsurlarına yönelik tanımlamaların birbirinden farklı olması tanımlamayı yapan kişilerin bakış açısı ve eğilimlerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Uygulamacı ve teorisyenler arasında bazı noktalarda görüş ayrılığı bulunmasına rağmen yapılan sınıflandırmalar birbirlerinden tamamen farklı sınıflandırmalar olmayıp, birbirlerini tamamlayıcı niteliktedir.

Brooking'e Göre Entelektüel Sermayenin Unsurları, Brooking, entellektüel sermaye unsurlarını denetim açısından belirlemiş ve entelektüel sermayenin tanımlanması, belgelendirilmesi ve ölçülmesi süreçlerinin sonucunda bir işletmenin entelektüel sermayesini dört gruba ayırmıştır (Brooking, 1997; 13).

- **Piyasaya Varlıkları:** Bir işletmenin maddi olmayan varlıkları sonucu ortaya çıkan rekabet gücüdür. Bunlar markalar, müşteri potansiyeli, müşteri bağlılığı, siparişler, lisanslar franchising ve dağıtım kanallarını kapsamaktadır.
- **İnsan Merkezli Varlıklar:** İşletmenin işgörenlerinin sahip olduğu kolektif uzmanlığı problem çözme yeteneği, yaratıcılık, girişimcilik, yetenekler ve becerileri kapsamaktadır.
- **Altyapı Varlıkları:** İşletmenin işlevlerini yerine getirebilmesi için gerekli olan yönetim felsefesini, örgüt kültürünü, üretim yönetimini, piyasa bilgilerini, iletişim sistemini, teknoloji ve metodolojileri kapsamaktadır.
- **Entelektüel Mal Varlıkları:** İşletmenin sahip olduğu know-how, telif hakları, patentler ve ticari sırları kapsamaktadır.

Edvinsson ve Malone'a Göre (Skandia) Entelektüel Sermayenin Unsurları, Edvinsson ve Malone'un amacı örgütteki entelektüel sermayenin önemini onun kilit özellikleri, ölçümleri ve yönetim yaklaşımını içerecek şekilde açıklamaktır.

Entelektüel sermaye yönetimini işletmenin refah yaratma ve değerini korumada hayati önemi olan bir adım olarak görmektedirler (Önce, 1999; 19).

Edvinsson ve Malone entelektüel sermayenin unsurlarını insan sermayesi ve yapısal sermaye olarak ortaya koymuşlardır.

Mc. Elroy Modeli'ne Göre Entelektüel Sermayenin Unsurları, McElroy, sosyal sermayeyi, dahili sosyal sermaye, paylaşımına açık sosyal sermaye ve sosyal yenilik sermayesi olmak üzere üç alt grup çerçevesinde ele almaktadır. Dahili sosyal sermaye dahilinde iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Birincisi, çalışanların işletme içerisinde kendilerine verilen görevleri yapmaları bağlamında, diğer çalışanlarla kurdukları ilişkilerin değeri olarak ifade edilen birey-merkezli (ego-centric) sosyal sermaye yaklaşımıdır. İkinci yaklaşım ise, sosyo-merkezli (socio-centric) sosyal sermaye yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda da, sosyal sermaye bireyin hakimiyeti altındadır. Ancak, ilave değer yaratabilmek için işletme içerisinde birey-merkezli sosyal sermaye yaklaşımına oranla çok daha yoğun ilişkiler kurulması gerekmektedir (Ercan vd, 2003;119).

Değer Platformuna Göre Entelektüel Sermayenin Unsurları, Değer Platformu, Skandia AFS'den Leif Edvinson, CIBC'den Hubert St. Onge, Armstrong Worl Industries'den Charles Armstrong ve Dow Chemical Company'den Gordon Petrash tarafından entelektüel sermaye yönetimi için geliştirilen modelin adıdır. Bu modele göre entelektüel sermaye , insan sermayesi, müşteri sermayesi, ve yapısal sermaye olmak üzere değerle karşılıklı ilişkileri bulunan üç unsura ayrılmıştır.

3. BANKALARDA KURUMSAL YÖNETİM-ENTELEKTÜEL SERMAYE İLİŞKİSİ

Basel Bankacılık Denetim Komitesi, OECD prensiplerinin bankalar için taşıdığı önemi vurgulamak, daha önce yayımlanmış olduğu dokümanlarda bahsi geçen kurumsal yönetim konusuna dikkat çekebilmek ve bankalar ile denetim otoritelerine kurumsal yönetimin konusundaki bazı yeni başlıkları aktarabilmek amacıyla Eylül 1999'da "Bankalarda Kurumsal Yönetimin Güçlendirilmesi" adı altında bir doküman yayımlamıştır.

Kurumsal yönetime ilişkin olarak Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu tarafından hazırlanan ve 2003 yılında yayımlanan "Kurumsal Yönetim İlkeleri" nin yanı sıra Türkiye Bankalar Birliği tarafından hazırlanan "Bankacılıkta Etik Prensipler" başlıklı kaynaklar mevcuttur.

Bankalar, ekonominin en önemli yapıtaşlarından birisidir. Bankalar, ticari işletmelerin finansmanı, temel finansal hizmetlerin sunumu ve ödeme sistemlerine erişim gibi bir çok olanak sağlamaktadırlar. Bunlara ek olarak, bazı bankalardan güç piyasa koşullarında kredi ve likidite temin etmeleri beklenmektedir. Bankaların ulusal ekonomiler için önemi belirtilirken şu gerçekten yola çıkılmaktadır; bankacılık hemen hemen universal düzenlemelere tabi bir endüstri haline gelmiştir, ayrıca bankalar belli konularda hükümetin güvenlik ağına erişim sağlayabilmektedir. Bu sebeplerden dolayı bankalarda güçlü bir kurumsal yönetim büyük önem taşımaktadır (BBGK, 1999; 4).

Bankacılık sektörü açısından kurumsal yönetim, bankaların faaliyetlerinin yönetim kurulları ve üst yönetim tarafından idare edilme biçimini ifade etmektedir. Kurumsal yönetimin yapısı bankaların,

- Kurumsal hedeflerin belirlenmesi,
- Günlük faaliyetlerin yürütülmesi,
- Pay sahiplerine karşı olan hesap verme sorumluluğunun yerine getirilmesi ve diğer menfaat sahiplerinin çıkarlarının gözetilmesi.
- Kurumsal faaliyetlerin ve davranışların bankaların mevcut yasa ve düzenlemelere uyarak daha güvenilir ve sağlıklı bir şekilde faaliyet göstermeleri beklentisi ile uyumlu hale getirilmesi,
- Mevduat sahiplerinin çıkarlarının gözetilmesi konusundaki yaklaşımlarını etkilemektedir (BBDK, 2006; 87).

Kurumsal yönetim, firmanın amaçlarına ulaşılmasında içsel ve dışsal yapıdan kaynaklanan entelektüel sermaye unsurlarının harekete geçirilmesinden ve yönetilmelerinden sorumludur. Bu bağlamda kurumsal yönetim, işletmenin tamamının sahip olduğu entelektüel sermayeyi kapsayan bir entelektüel sermaye unsuru olarak incelenmelidir. Kurumsal yönetim sistemlerinde ortak olan dokuz

unsurun entelektüel sermaye ile ilişkisi ve özellikleri aşağıdaki başlıklar altında sunulmaktadır (Öztürk ve Demirgüneş, 2005; 125):

- Piyasa Yönelimli ve Ağ Yönelimli Sistemler ile Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Firma Kavramı İle Entelektüel Sermaye İlişkisi: Yönetim Kurulunun Yapısı İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Önemli Çıkar Grupları İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Menkul Kıymet Borsalarının Önem Derecesi İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Kontrol Mekanizmasının Etkinliği İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Sahiplik Yoğunluğu İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Performansa Dayalı Ödüllendirme Sistemleri İle Entelektüel Sermaye İlişkisi
- Ekonomik İlişkilerin Süresi İle Entelektüel Sermaye İlişkisi

SONUÇ

Küreselleşmeyle birlikte bilgi ve teknoloji kullanımının ve de rekabetin artması işletmeler için değişimi zorunluluk haline getirmiştir. Günümüzde hemen her sektörde olduğu gibi bir hizmet üretim sektörü olan banka işletmelerinde de rekabet koşulları, yönetim stratejilerini şekillendirmektedir. Strateji belirlerken rekabete karşı koymak isteyen banka işletmeleri, rekabetçi üstünlükler elde etmek için çok sayıda metod kullanmaktadırlar. Bunlardan özellikle kurumsal yönetim ve entelektüel sermaye ilişkisi, önemli bir rekabet silahı haline gelmiştir.

Bankacılık sektöründe kurumsal yönetim anlayışı ve entelektüel sermaye kavramları popülaritesini giderek artıran uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bankacılık sektörü açısından kurumsal yönetim, bankaların faaliyetlerinin yönetim kurulları ve üst yönetim tarafından idare edilme biçimini ifade etmekte, entelektüel sermaye kavramı ise hizmetlerin iyileştirilmesinde sahip olunan yeni yöntemleri, bankacıların sahip olması gereken bilgi birikimini, tecrübelerini ve sosyal yeteneklerini ifade etmektedir.

Bankacılık sektöründe kurumsal yönetim-entelektüel sermaye ilişkisinin uygulanabilirliği ve bu ilişkinin bankacılık sektörüne katkılarını belirlemek, özellikle bilgi yoğun çalışan bankalarda yönetim ve müşteri memnuniyeti açısından son derece önemlidir. Kurumsal yönetim ve entelektüel sermaye ilişkisinin rekabette başarı sağlaması, bankacılık sektörünün günümüzde bulunduğu yeri göstermesi bakımından da önemlidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR

- Ira Millstein (2000), *Corporate Governance : The Role of Market Forces*, OECD Observer, Summer, 221/222.
- M. Arcan Tuzcu (2003), “Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı İMKB-100 Örneği”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, s. 29.
- M. Başaran Öztürk ve Kartal Demirgüneş (2005), “Kurumsal Yönetim Bakış Açısıyla Entelektüel Sermaye”, *Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi*, Kurumsal Yönetim Bildiri Kitabı, 13-14 Mayıs , s. 125.
- M. Ertuğrul (2000), Entelektüel Sermayenin İşletme Değeri Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eylül, s. 96.
- M. Kamil Ercan, M. Başaran Öztürk ve Kartal Demirgüneş (2003), *Değere Dayalı Yönetim ve Entelektüel Sermaye*, Gazi Kitabevi, s. 151.
- Mustafa Doğan (2007), *Kurumsal Yönetim*, Siyasal Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 40.
- OECD (2005), *Corporate Governance Principles*, OECD Publication , s. 30.
- Osman Gürbüz ve Yakup Ergincan (2004), *Kurumsal Yönetim Türkiye’deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*, Literatür Yayınları, İstanbul, s. 5.
- Ömer DİNÇER (1998), *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, Beta Yayınları, İstanbul, s.155.
- Pamela S.Lewis, S.Stephan, H. Goodman, Patricia M. Fqndt Challenges (1995), *Management In The 21 Century*, West Publishing Company, St. Paul, s. 54.
- Ricky W. Griffin (1996), *Manegement*, Houghton Mifflin Company, Boston, s. 667.
- Saime Önce (1999), *Muhasebe Bakış Açısı ile Entelektüel Sermaye*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1100, Eskişehir, s.3.
- Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte (2006), *Nedir Bu Kurumsal Yönetim?*, TKYD Yayınları, s. 4.
- TÜSİAD (2002), *Corporate Governance Code of Best Practice: Coposition and Functioning of the Board of Directors*, TÜSİAD Publication, No-T/2002-12/342, Aralık, s. 9.
- World Bank (1999), *Ukranian Corporate Governance Manual*, s 47.

DERGİLER

- Annie Brooking (1997), "The Management of Intellectual Capital", *Long Range Planning*, Cilt: 30, s.13.
- Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BBDK)(2006), "Bankalarda Kurumsal Yönetimin Güçlendirilmesi", Çeviren: Gül Açikel, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:57, s. 87.
- Basel Bankacılık Gözetim Komitesi (BBGK) (1999), "Bankalarda Kurumsal Yönetim", *Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu*, Eylül, s.4.
- D. Kaufman ve T. Vishwanath (1999), "Towards Transparency in Finance and Governance", *The World Bank Working Paper*.
- J.Weimer ve J. Pape (1999), "A Taxonomy of Systems of Corporate Governance", *Corporate Governance*, vol:7, number:2.
- K. T. Huang (1998), "Capital on Intellectual Assets", *IBM System Journal*, Vol. 37, No: 4, s. 570.
- Murat Doğu (2003), "Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri", *SPK Meslek Personeli Derneği Dergisi*, Temmuz-Ağustos, Sayı:8.

İNTERNET

- Mustafa Kurt, "Bilgi Yönetimi ve Teknoloji İlişkisi", www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=452, 21/05/2008.